

WANNEER VERPOTTEN WE CATTLEYA'S

Cattleya dowiana aura
Fotograaf W. Riksen

Eén van de allerbelangrijkste grondregels, toe te passen bij het kweken van Cattleya's (trouwens voor de meeste sympodiale groeiende orchideeën) is om "alleen te verpotten wanneer nieuwe wortels juist beginnen te groeien".

In dit artikel zal ik, om te beginnen, uitleggen wat deze regel betekent en waarom het belangrijk is deze toe te passen. Daarna zal ik meer gedetailleerd de verschillende groeipatronen van Cattleya's beschrijven en, in het bijzonder, wanneer de nieuwe wortelgroei plaatsvindt in deze verschillende groeipatronen.

De regel om "alleen te verpotten als nieuwe wortels ontstaan" komt voort uit twee basiskenmerken van Cattleya's.

Allereerst: iedere scheut van een Cattleya produceert nieuwe wortels één maal, en ook slechts éénmaal, in zijn levensduur. Die wortels groeien dan in het medium gedurende de komende maanden totdat ze rijpheid bereiken en de groei stopt. Aan die oude scheut zullen geen nieuwe wortels meer komen en, in het algemeen, zullen geen of slechts heel weinig nieuwe wortels groeien uit de bestaande wortels als die eenmaal uitgerijpt zijn. De enige manier voor de plant om nieuwe wortels te maken is een nieuwe scheut produceren. Ten tweede: het verpotten is, in het algemeen, zeer belastend voor Cattleya-wortels en beschadigt de wortels vaak ernstig, ook al is zorgvuldig gewerkt. De wortels zijn teer en hebben de neiging zich om stukjes potmedium te slingeren en zich aan de pot te hechten, zodat het losmaken van de wortels meestal aanzienlijke schade veroorzaakt. (Het feit dat de wortels zich hechten aan het medium en/ of de pot speelt een belangrijke rol in het veroorzaken van schade. Bijvoorbeeld: nieuwe Paphiopedilum-wortels zijn even 'teer' als die van Cattleya's, maar meestal hechten ze zich niet aan het medium of de pot. Daardoor is het verpotten van Paphiopedilums een betrekkelijk zachtzinnige handeling, die heel weinig schade aan de wortels veroorzaakt.) Het is daarom noodzakelijk ze slechts te verpotten wanneer ze gaan beginnen nieuwe wortels te maken, die, bij het verpotten, beschadigde wortels kunnen vervangen.

De ideale periode voor verpotten is tamelijk kort, en duurt van ongeveer

één of twee weken vóór het begin van de wortelgroei tot ongeveer een week daarna. Als we langer dan een week of twee vóór de nieuwe wortelgroei verpotten, kan de plant lijden van uitdroging in de tijd tussen het verpotten en het begin van de nieuwe wortelgroei. Vanaf het moment van het zichtbaar worden van het eerste kleine puntje van de eerste nieuwe wortel duurt het ongeveer een week voor de wortels zo lang worden (meer dan 6 à 7 mm) dat het verpotten niet kan plaatsvinden zonder groot gevaar om de nieuwe wortels te beschadigen. Nieuwe wortelpunten zijn buitengewoon teer; als die juist uitgekomen punten zelfs maar zachtjes langs de nieuwe pot schuren, zullen ze waarschijnlijk platgedrukt worden of afbreken. Er zijn twee manieren om gebruik te maken van die korte, voor verpotten geschikte, periode. Ten eerste: controleer voortdurend uw orchideeën op tekenen van nieuwe wortelgroei, en sta klaar om ze te verpotten zodra u die tekenen waarneemt. Ten tweede: leer het groeipatroon van iedere plant kennen, zodat u voorziet wanneer het nodig zal zijn ze te verpotten.

Zoals ik in het navolgende zal uitleggen, varieert het precieze tijdstip van nieuwe wortelgroei aanzienlijk tussen verschillende Cattleya's, maar elke specifieke Cattleya zal gewoonlijk hetzelfde groeipatroon steeds weer opnieuw vertonen. Als u eenmaal het groeipatroon van een orchidee kent, is het gemakkelijk om het zij simpelweg te verpotten een paar weken voordat er nieuwe wortels zullen komen, hetzij extra oplettend te worden wanneer u weet dat de wortelgroei binnenkort begint en te verpotten zodra de eerste tekenen van nieuwe wortels zichtbaar worden. Meestal houd ik een hele groep orchideeën, waarvan ik weet dat ze tegelijkertijd nieuwe wortels maken, in het oog en beschouw het begin van nieuwe wortels aan één van die planten als het signaal om ze allemaal te gaan verpotten. Cattleya's vertonen twee scherp te onderscheiden groeipatronen.

Cattleya mossiae
Fotograaf W. Riksen

In het ene patroon (wortels-vóór-debloeï) komen de wortels naarmate de nieuwe scheut groeit; de bloei komt pas als de scheut en de wortels gerijpt zijn en de groei praktisch gestopt is. In het andere groeipatroon (wortels-ná-de-bloeï) maakt de nieuwe scheut pas wortels nadat hij volledig uitgerijpt is en gebloeid heeft. Dit betekent dat Cattleya's met het wortels-vóór-de-bloeï-patroon verpot moeten worden vóór de bloei, wanneer de nieuwe scheut juist begint te groeien. Maar de Cattleya's met het wortels-ná-de-bloeï-patroon moeten verpot worden ná de bloei wanneer de scheut geheel is uitgerijpt. Zelfs vele ervaren orchideeënkwekers begrijpen dit onderscheid niet ten volle en zijn geneigd al hun Cattleya's te behandelen alsof ze het patroon wortels-vóór-de-bloeï volgen en ze dus te verpotten wanneer de nieuwe scheuten beginnen te ontstaan. Voor de groep met wortels na-de-bloeï, vernielt deze handelwijze vele van de bestaande wortels juist wanneer de plant ze nodig heeft om de sterkste groei van het jaar mogelijk te maken. Planten die aan zo'n schok blootgesteld worden gaan vaak achteruit en sterven soms zelfs. Ik geloof dat vele Cattleya's die beschouwd worden als moeilijk te kweken, in werkelijkheid moeilijk zijn omdat men niet begrijpt wanneer ze verpot moeten worden, Cattleya's met het wortels-vóór-de-bloeï-patroon bloeien vaak in de herfst, winter of voorjaar. Orchideeën in deze groep maken hun nieuwe scheuten typisch in de lente- en zomermaanden, zodat de scheuten gewoonlijk geheel uitgerijpt zijn in de herfst.

Cattleya schilleriana
Fotograaf W. Riksen

Op dat tijdstip gaat de plant in een rustfase, die duurt totdat de interne klok van de plant aangeeft dat het tijd wordt om te gaan bloeien. De plant bloeit dan, gaat wellicht na de bloei weer in een rustperiode, waarna de hele cyclus opnieuw begint. (Herfstbloeiende Cattleya's zoals *C. labiata* hebben een tamelijk korte rustperiode nadat de scheuten uitrijpen, en een overeenkomstig langere rust na de bloei. Het tegenovergestelde geldt voor Cattleya's die in de lente bloeien, zoals *C. mossiae*.) Planten in de "wortels-vóór-debloeï"-groep kunnen achtereenvolgende scheuten maken gedurende de groei periode in de zomer. De plant "verzamelt" al deze scheuten en daarna bloeien ze tegelijkertijd. Sommige van de bekendste enkelbladige soorten behoren tot deze groep. In de volgorde van de bloeitijd (tussen haakjes vermeld) behoren hiertoe: *C. labiata* (oktober / november), *C. jenmani* (december/januari), *C. percivaliana* (december /januari), *C. trianaei* (januari/februari), *C. sebroederae* (maart/april), en *C. mossiae* (maart/ april/ mei). De meeste in herfst/winter /lente bloeiende enkelbladige hybriden stammen van deze soorten af en volgen hetzelfde groeipatroon. Tweebladige soorten die dit patroon volgen zijn, eveneens in volgorde van bloeiperiode: *C. amethystoglossa* (januari/februari), *C. aurantiaca* (februari/maart/ april), *C. skinneri* (april). Vele van de in winter /lente bloeiende rode en oranje planten hebben *C. aurantiaca* in hun achtergrond en volgen in het algemeen hetzelfde groeipatroon.

Cattleya's met het wortels-ná-debloeï-patroon bloeien vaak in de late lente, de zomer of de herfst. Deze orchideeën maken hun nieuwe scheuten laat in de winter, in de lente of de zomer, en bloeien bijna direct als de scheuten uitgerijpt zijn. De wortels komen direct na de bloei. Vele van deze, met name de tweebladige, gaan in een lange rustperiode nadat de wortels zijn uitgegroeid. Als een plant in deze groep opeenvolgende scheuten maakt in een seizoen zal iedere scheut bloeien zodra die is uitgerijpt. De meeste tweebladige soorten en hybriden

daarvan volgen dit groeipatroon. In volgorde van bloeitijd behoren hiertoe: *C. schilleriana* (maart/april), *C. aelandiae* (april/mei), *C. granulosa* (mei), *C. harrisoniana* (juni/juli), *C. bicolor* (augustus/september), *C. guttata* (september), en *C. tenuis* (september).

Cattleya bicolor
Fotograaf A. Klaassen

Hoewel orchideeën kwekers dit groei patroon vaak alleen verbinden met de tweebladige, zijn er sommige enkelbladigen die dit patroon ook vertonen. *C. lueddemanniana* maakt nieuwe scheuten in de wintermaanden, bloeit dan in maart. Na die bloei maken de scheuten nieuwe wortels. Het is meer typerend voor de enkelbladigen in deze groep om in de lente nieuwe scheuten te maken en dan te bloeien in de zomer of de vroege herfst. Soorten die dit patroon volgen, weer in volgorde van bloeitijd, zijn: *C. warseewiezii* (juni/juli), *c. dowiana* (laat juni), *C. rex* (juli) en *C. aurea* (ook bekend als *C. dowiana* var. *aurea*, (juli/ augustus / september). Vele enkelbladige hybriden, die BIC. Toshi Aoki heeft vrijwel precies hetzelfde groeipatroon als *C. aurea*, die nadrukkelijk in de voorouders aanwezig is. Tot slot moet ik opmerken dat ik vele details van de groeigewoonten van iedere soort heb vereenvoudigd in dit korte artikel. Bijvoorbeeld: sommige soorten hebben de neiging een extra scheut te maken op sommige momenten in het jaar. Of zo'n extra scheut zal bloeien hangt af van de soort.

Vele hybriden hebben zo'n gecompliceerde afkomst dat ze ertoe neigen voortdurend aan de groei te zijn en de ene na de andere scheut te maken zonder een speciaal seizoenspatroon. Maar, als u uw planten zorgvuldig bestudeert, denk ik dat u zult ontdekken dat ze vrijwel allemaal heel consequent zullen bloeien op scheuten die al geworteld zijn, of op scheuten die nog geen wortels gemaakt hebben.

De planten in te delen op deze wijze zal u veel meer begrip geven van hun groeipatronen. Wat mij betreft is het leren over de groeipatronen van de individuele planten één van de meest interessante aspecten van het kweken van orchideeën, en het is veel meer dan alleen iets dat ik nodig heb om ze beter te kweken.

Probeer het ook en ik denk dat u het uiteindelijk met mij eens zult zijn!

William P. Rogerson

Uit: "Orchid Digest"
juli/augustus/september 2003,
vertaling J.M.G. Bouwman.

Cattleya amethystoglossa
Fotograaf A. Klaassen